

Cerrahi Giri im Planlanan Hastaların E itim Gereksinimlerinin Kar ılanması ve E itimin Hasta Bireyin Psikolojik Hazırlı ına Etkisi-Sakarya Örne i *

Özlem DO U¹

ÖZET

Ameliyat öncesi e itim, pozitif hasta sonuçlarına katkıda bulunan hasta bakımının vazgeçilmez bir parçası ve en önemli hem irelik giri imlerinden biridir. Hastaların e itim gereksinimlerinin kar ılanması kaliteli bakımın bir göstergesidir. Bu do rultuda geli tirilen çalı mamızda, hastaların preoperatif döneme ait bilgi gereksinimlerinin kar ılanma durumu incelenmi tir. Çalı ma, 01 Aralık 2011-28 ubat 2012 tarihleri arasında Sa lık Bakanlığı Sakarya Üniversitesi E itim ve Ara tırma Hastanesinin merkez ve korucuk kampüslerinde cerrahi kliniklerinde ameliyat olan 18 ya üstü 102 hasta birey üzerinde uygulanmı tir. De erlendirmeler sonucunda ameliyatla ilgili hasta bireylerin %40.2'sinin doktordan, %19.6'sının hem ireden, %31.4'ünün hem doktordan hem de hem ireden bilgi aldı ı, %8.8'inin de herhangi bir sa lık personelinden bilgi almadı ı görülmü tür. E itim verilen konu ba lıklarına göre da ılımına bakıldı ında ço unlu un tüm ba lıkları içeren e itimi aldıkları ve alınan e itimlerin ameliyat korkusu ve endi eler üzerinde anlamlı bir ili kisi oldu u, bu e itimler sonucunda bireylerin %68.6'sının preoperatif dönem korku ve endi esinin azaldı ı saptanmı tir. Ara tırma neticesinde; sa lık personeli tarafından hasta bireylere preoperatif dönemde verilen e itimler sonucunda korku ve endi enin azaldı ı, ayrıca iyile meye katkı sa ladı ı gözlenmi tir. Bu sonuçlara dayanarak hasta bireylerin preoperatif döneme ait bilgi gereksinimlerin kar ılanması amacıyla verilen e itim programlarının daha kapsamlı olarak düzenlenmesi, artırılması ve yaygınla tırılmasının uygun olaca ı de erlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Preoperatif dönem; bilgi gereksinimi; hasta e itimi; hem ire.

Meeting The Needs of Education and Training in Patients with Planned Surgery Preparation Psychological Effects of Individual Patient-Sakarya Sample

ABSTRACT

Pre-operative education, an essential part of patient care that contributes to positive patient outcomes and is one of the most important initiatives in nursing. An indicator of quality of care to meet the training needs of the patients. This paper aimed to identify needs of education of the patients before surgical operations. This research covers patients that have surgery and older than 18 years, at Korucuk Campus Clinical's in Ministry of Health Sakarya University Training and Research Hospital between time period of 01.12.2011 and 28.02.2012. At a number of 102 patients that are volunteer for survey are chosen for sampling. The results of survey shows that, 40.2% of patients are informed by doctors, 19.6% by nurses, 31.4% by doctors and nurses and 8.8% are not informed by any medical personnel. Concerning the distribution of the majority of educational topics including education they receive all the headlines and a significant relationship with their education on fear of surgery and concerns that, as a result of these programs, 68.6% of individuals defined the preoperative period decreased fear and anxiety. The results of research shows, training of patient in pre-operation period decreases the fear and apprehension in pre-operation period, and fortifies the recovery period. By these results, it's determined that generalizing and taking to more comprehensive and extended level of the training program for patient at pre-operative period, will be more acceptable.

Keywords: Pre-operative period; need of information; patient training; nursing.

G R

Sa lık, "sadece hastalık ve sakatlı ın olmayı ı de il, fiziksel, sosyal ve zihinsel yönden tam bir iyilik halidir". Bireyler ya am süreci dönemlerinde, zaman zaman sa ılıktan sapmalar ya ayabilmekte tedavi ve bakım alma gereksinimi

¹ Sakarya Üniversitesi E itim ve Ara tırma Hastanesi - SAKARYA

Correspondence: Uzm. Hem ire. Özlem DO U e-posta: doguozlem@hotmail.com

* Bu çalı ma 23-27 Mayıs 2012 zmir 18. Ulusal Cerrahi Kongresinde poster bildiri olarak sunulmu tur.

duyabilmektedirler (1,14). Hastalanma, hastaneye yatma durumu, bireyde ba ımlılık, sorumluluklarını devam ettirememesi ve bilinmezlik gibi nedenlerle korku ve anksiyeteye neden olmaktadır. Ameliyat olma veya herhangi bir cerrahi giri im gibi durumlar ise insanın ya amında büyük önem ta ryan olaylardır. Cerrahi giri ime ba lı geli en streste hem fizyolojik (kan kaybı, anestezi, hareketsizlik gibi) hem de psikolojik (anksiyete, korku gibi) stresörler rol oynar. Ça ımızda geli en bilimsel ilerlemeler do rultusunda, tıbbi tedavi yöntemlerinden olan cerrahi giri imler tedavilerde son a ama olarak görölmekten çıkmı olup, günü birlik yatı larla ve büyük giri imlerde dahi lokal anestezi uygulanabilir olması ile hem hekim hem de hasta birey açısından kabul görür olmu ve sıklı ıda artmıştır (8). Ameliyat öncesi e itimin önemi uzun süreden beri bilinmekte ve bireyin cerrahi hazırlı ının önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir. Ameliyat öncesi sa lık personelinin hastayla görü mesinin anksiyeteyi azaltmada oldukça etkili oldu u, dolayısıyla hastanın narkotik gereksinimini ve hastanede kalı süresini azalttı ı, iyile mesini hızlandırarak aktif ya ama geri dönü ünü kolayla tırdı ı ara tırmalarla belirlenmiştir (2,5,8,10,13,16).

Ameliyat öncesi e itim, pozitif hasta sonuçlarına katkıda bulunan hasta bakımının vazgeçilmez bir parçası ve en önemli hem irelik giri imlerinden biridir (6,12,13,15). Ameliyattan önce yeterli bilgi alamayan hastalar hem ameliyattan önce hem de ameliyattan sonra çe itli sıkıntılar ya arlar. Bunlar anksiyete, a rı korkusu, gelecek hakkında bilinmezlik korkusu, depresyon, öfke, ameliyat sonrası ki sel fonksiyonlarını yerine getirememesi gibi sorunlardır. Bunun sonucunda ameliyat sonrası komplikasyonların görölme riski artmakta ve hastanede kalma süresi uzamaktadır (7,11,13).

Ameliyat öncesi dönemde, hasta ve yakınlarının bilgilendirilmesi, e itimi ve danı manlık yapılması hem irenin en önemli sorumluluklarından biridir. Hem ire, hasta bireyin gereksinimlerini belirleyip, giri im sonrası kar ıla ca ı güçlüklerle ba etmesine yardımcı olabilir. E itim programının ba arısı ise hem irenin bireyselle tirilmi bakım ile hastalara uygulayaca ı e itim ve hasta bireyin yanıtını ve uyumunu de erlendirmesi ile do rudan ili kilidir (3,4,14).

E itim sonucunda hasta birey; cerrahi giri im hakkındaki korkularını payla abilmeli ve beklentilerini tartı abilmelidir (6). Bu ifadeler paralelinde yürütölen çalı mamızda; hastaların preoperatif döneme ait bilgi gereksinimlerinin kar ılanma durumu incelenmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Tanımlayıcı tipte olan çalı manın verileri, kurumlardan gerekli izin alındıktan sonra, 01 Aralık 2011 - 28 ubat 2012 tarihleri arasında Sa lık Bakanlı ı Sakarya Üniversitesi E itim ve Ara tırma Hastanesinin merkez ve korucuk kampüslerinde cerrahi kliniklerinde ameliyat olan 18 ya üstü hasta bireyler üzerinde toplanmıştır. Belirtilen tarihler arasında yukarıdaki kriterlere uyan ve ara tırmaya katılmaya istekli olan 102 hasta, ara tırmanın örneklemini olu turmuştur. Veriler, ara tırmacılar tarafından ilgili literatür taraması sonrası geli tirilen soru formu ile yüz

yüze görölme tekni i uygulanarak toplanmıştır. Veri toplama formunda; hastaların sosyo-demografik özelliklerini (6 soru), preoperatif döneme ili kin bilgilendirilme durumlarını (15 soru), e itimin yeterlili i ve memnuniyetini belirlemeye yönelik (1 soru) olmak üzere toplam 22 soru yer almaktadır. Elde edilen veriler, SPSS programı ile yüzdelik, frekans ve Ki-kare testleri kullanılarak de erlendirilmi ve anlamlılık için $p < 0.05$ düzeyi alınmıştır.

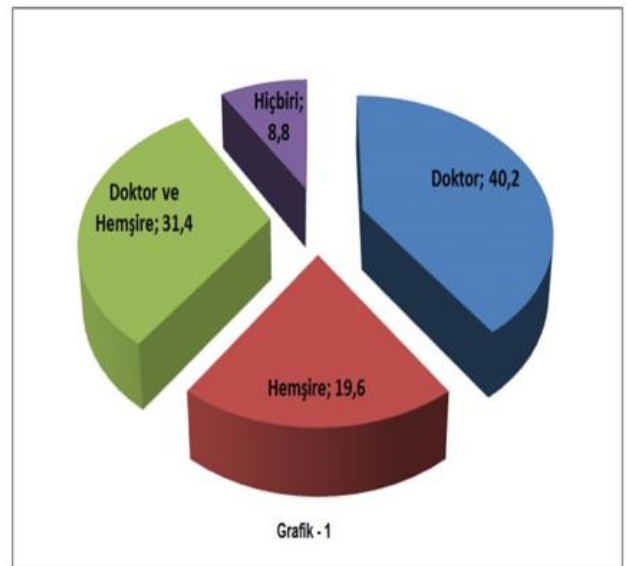
BULGULAR

Ara tırmaya katılan bireylerin tanımlayıcı özellikleri incelendi inde; %40.2'sinin bayan, ya ortalamasının 31.26 ± 5.03 , %49'unun çalı madı ı, %53.9'unun gelir-gider durumu ile ilgili yöneltilen soruya "gelir-giderden az" ekinde cevap verdi i ve %65.7'sinin evli oldu u, e itim durumlarına göre incelendi inde ise yakla ık dörtte birinin (%18.6) okur-yazar bile olmadı ı, %47.1'inin ise ilkö retim mezunu oldu u ve ço unlu unun (%35.3) genel cerrahi klini inde cerrahi operasyon geçiren hasta bireylerin olu turdu u görölmüştür.

Yapılan istatistiksel de erlendirmeler sonucunda ameliyatla ilgili hasta bireylerin %40.2'sinin doktordan, %19.6'sının hem irenden, %31.4'ünün hem doktordan hem de hem irenden bilgi aldı ı, %8.8'inin de herhangi bir sa lık personelinden bilgi almadı ı göröldü (ekil 1).

Cerrahi operasyon öncesi hasta bireyleri bilgilendirmek amaçlı anlatılan bilgi konu ba lıklarına göre sınıflandırma yapıldı ında, örnekleme grubunun e itim konu ba lıklarından birço unu aldı ını, sadece ameliyat sonrası iyile me sürecini hızlandırmak için yapılması gereken öksürük ve solunum egzersizlerini ve iyile me sürecini etkileyen erken mobilizasyon amaçlı yatak içi egzersizler konularını alan ki ilerinin azınlık (%36.3; %35.3) oldu u saptandı (Tablo 1).

Bireylere cerrahi i lem öncesi e itim verilmesinin ameliyat korkusu ve endi eler üzerinde anlamlı bir ili kisi oldu u, bu e itimler sonucunda bireylerin %68.6'sının preoperatif dönem korku ve endi esinin azaldı ı saptanmıştır (Tablo 2).

ekil 1. Ameliyat öncesi hasta e itimi yapan mesleklerin da ılımı

Tablo 1. Ameliyat öncesi eğitim verilen konularına göre dağılım (n=102)

Hastaların Aldıkları Bilgi Konuları	Evet %	Hayır %
Tıbbi tanıyı bilme	80.4	19.6
Ameliyat hakkında bilgi	90.2	9.8
Hastaneye getirilmesi gereken eşyalar	60.8	39.2
Ameliyattan önce yapılacak tetkikler	91.2	8.8
Ameliyat sonrası beslenme	77.5	22.5
Ameliyat sonrası ağrı	71.6	28.4
Anestezi ilaçları ve etkisi	71.6	28.4
Ameliyat sonrası solunum, öksürük egzersizleri	36.3	63.7
Yatak içinde yapılması gereken egzersizler	35.3	64.7
Gelişebilecek yan etki riski	65.7	34.3
Tuvalet ihtiyacının karşılanması	58.8	41.2
Banyo ve Hijyen gereksinimlerini karşılama	50.0	50.0

Tablo 2. Ameliyat öncesi verilen eğitimin korku ve endişe gelişimine etkisi (n=102)

Ameliyat Öncesi Eğitim Alan	%	χ^2	P
Evet	68.6	4.220	0.040
Hayır	31.4		

TARTI MA

Ara tirmamızda preoperatif dönemde hasta eğitimini ço unlukla hekimler tarafından yapıldı ı, hem irelerin eğitim rolünü tam olarak gerçekle tirmedii ortaya konulmu tur. Ara tırmanın bu bulgusu literatür bilgisi ile uyum göstermemektedir. Av ar ve Ka ıkçı (1), Gürlek ve Yavuz'un (7) yaptı ı çalı malarında, hem irelerin (%100; %78.5) ameliyat öncesi hasta eğitimi yaptı ı belirtilmi tir. Hem irelerin bireyin tedavisine ili kin en önemli sorumluluklarından biri olan eğitimi yeterince yapmıyor olması, hastaların eğitim gereksinimlerinin karşı lanmıyor olmasını dolayısı ile hastalarda cerrahi işlem hakkında belirsizliklerin iyile me sürecinde olumsuz yönde etkilebilece ini dü ündürdü.

Ameliyat öncesi gelişen anksiyete ve do urdu u fizyolojik ve psikolojik semptomların azaltılması, sonrası erken taburculu a kadar götüren iyile menin sa lanması için temel gereksinim olan bilgilendirmenin önemi birçok çalı mada da ortaya koyulmu olup bu durum literatür bilgisi ile uyumlu olarak ele alınmı tur (1,7,13,15). Bizim çalı mamızda da bireylere cerrahi işlem öncesi eğitim verilmesinin ameliyat korkusu ve endişeler üzerinde anlamlı bir ili kisi oldu u, bu eğitimler sonucunda bireylerin %68.6'sının preoperatif dönem korku ve endişesinin azaldı ı saptanmı tur. Benzeri bir çalı mada Giraudet-Le Quintrec ve arkadaş ları tarafından 2003 yılında yapılmı olup (9), ameliyat öncesi verilen eğitim sonucu anksiyete ve ar ılı gelişiminin olu turdu u kontrol grubu ile anlamlı derecede fark olu turdu unu ortaya koymu tur.

SONUÇ

Ara tırma neticesinde; sa lık personeli tarafından hasta bireylere preoperatif dönemde verilen eğitimler sonucunda korku ve endişenin azaldı ı, ayrıca iyile meye katkı sa ladı ı gözlenmi tir. Bu sonuçlara dayanarak hasta

bireylerin preoperatif döneme ait bilgi gereksinimlerin karşı lanması amacıyla verilen eğitim programlarının daha kapsamlı olarak düzenlenmesi, artırılması ve yaygınla tırılmasının uygun olaca ı de erlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Av ar G, Ka ıkçı M. Ülkemizde hasta eğitiminin durumu. Atatürk Üniversitesi Hem irelik Yüksekokulu Dergisi. 2009; 12:67-73.
2. Bayraktar N, Bulut HD. Ameliyathanede ameliyat öncesi bekleyen hastaların gereksinimleri. Hem irelik Forumu Dergisi. 2000; 3:34-8.
3. Craven RF, Hirnle CJ. Fundamentals of Nursing Human Health and Function. 3rd ed. Philadelphia: Lippincott Company; 2000. p.1110-20.
4. Do u Ö. Oral Antikoagülan Tedavi Uygulanan Bireylerde Güvenli laç Kullanımının ncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. stanbul: stanbul Üniversitesi Hem irelik Esasları ABD.; 2012.
5. Dönmez YC, Özbayır T. Kaliteli perioperatif hem irelik bakım skalası (good perioperative of nursing care scale)'nın Türk hem ire ve hastaları için geçerlik ve güvenilirli inin incelenmesi. Ege Üniversitesi Hem irelik Yüksekokulu Dergisi. 2008; 24:1-25.
6. Fitzpatrick E, Hyde A. Nurse-Related Factors in The Delivery of Preoperative Patient Education. Journal of Clinical Nursing. 2006; 15(6):671-7.
7. Gürlek Ö, Yavuz M. Cerrahi Kliniklerde Çalı an Hem irelerin Ameliyat Öncesi Hasta Eğitimi Uygulama Durumları. Anadolu Hem irelik ve Sa lık Bilimleri Dergisi. 2013; 16:8-15.
8. Jjala HA, French JL, Foxall GL, Hardman JG, Bedford NM. Effect of preoperative multimedia information on perioperative anxiety in patients undergoing procedures under regional anaesthesia. Br J Anaesth, 2010; 104: 369-74.

9. Giraudet-Le Quintrec J, Coste J, Vastel L, Pacault V, Jeanne L, Lamas J, et al. Positive effect of patient education for hip surgery: a randomized trial. *Clinical Orthopaedics and Related Research*. 2003; 414: 112-20.
10. Gräwe JS, Mirow L, Bouchard R, Lindig M. Impact of Preoperative Patient Education on Postoperative Pain in Consideration of The Individual Coping Style. *Schmerz*. 2010; 24: 575-86.
11. Kane L. Preoperative Nursing Management. In: Smeltzer SC, Bare B, eds. *Brunner & Suddarth's Textbook of Medical Surgical Nursing*. 9th ed. Philadelphia: Lippincott; 2000. p.315-28.
12. Scott A. Managing Anxiety in ICU Patients: the role of pre-operative information provision. *British Association of Critical Care Nurses. Nursing in Critical Care*. 2004: 9
13. Selimen D, Andsoy I.I. The Importance of a Holistic Approach during the Perioperative Period. *AORN Journal*. 2011; 93(4):482-7.
14. Ta ocak G. Hasta E itimi. stanbul: stanbul Üniversitesi Basım ve Yayınevi Müd; 2003.
15. Uzun Ö. Ameliyat Öncesi Hasta E itimi A.U. Hem irelik YO. *Dergisi*. 2000; 3(2):36-45.
16. Walker JA. What is the effect of preoperative information on patient satisfaction?. *Br J Nurs*. 2007; 16:27-32.